

Robin Hood – co wiemy o legendarnym banicie?

1 grudnia 2022

Robin Hood to legendarny banita, którego historię zna chyba każdy. Na czym polega fenomen postaci, w którą na srebrnym ekranie wcielał się m.in. Sean Connery i Russell Crowe, i czy prawdziwy Robin Hood to tak naprawdę... Roger Godberd?

Rozważania historyków nad Robinem Hoodem zdominowane są przez spór na temat historyczności tej postaci. Próby jednoznacznego zidentyfikowania osoby kryjącej się pod kapturem, kończą się fiaskiem z uwagi na powszechność jego przydomka. Robert (od którego pochodzi zdrobnienie „Robin” lub „Robyn”) było bardzo popularnym imieniem, zwłaszcza w XIII wieku. Z kolei Hood (ang. kaptur) był popularnym określeniem ludzi wytwarzających kaptury lub je noszących. Stąd w średniowiecznych źródłach pojawia się wiele osób o imieniu Robin albo Robert Hood.

Robin Hood – najstarsze źródła

Najstarsze wzmianki o Robinie Hoodzie pochodzą z 1226 roku. Według dokumentów finansowych znalezionych w Yorku niejaki

„Robert Hod” został wyjęty spod prawa, a jego majątek w wysokości 32 szylingów i 6 pensów został skonfiskowany. Osoba ta pojawiała się być może jeszcze między 1226 a 1234 rokiem jako „Hobbehod” i Robert Hood. Nie ma jednak pewności, czy wymienione wyżej imiona odnosiły się do tej samej osoby. Drugą wątpliwość stanowi brak dowodów na bandycką działalność wyjętego spod prawa Roberta Hooda.

Kolejne wzmianki o Robinie Hoodzie pochodzą z drugiej połowy XIII wieku i pojawiają się w dokumentach sędziowskich, jako pseudonimy bądź opisy złoczyńców. Do początku XIV wieku przezwiska „Robinhood”, „Robehod” lub „Robbehod” występują co najmniej osiem razy, w różnych regionach Anglii, od Berkshire na południu po York na północy. Częste pojawianie się wariantów tego imienia w podobnych okolicznościach i różnych regionach ówczesnej Anglii, może sugerować, że „Robin Hood” był pseudonimem powszechnie używanym na określenie ludzi mających poważny zatarg z prawem. Pierwszy, znany przykład użytej tak nazwy w stosunku do wyjętego spod prawa, pochodzi z 1262 roku, kiedy w Berkshire banicie nadano nazwisko „Robehood”.

Kolejna wzmianka pochodzi z napisanej około 1420 roku „The Orygynale Cronykil of Scotland” pióra szkockiego poety i kanonika Andrzeja z Wyntoun. Fragment odnoszący się do wydarzeń z 1283 roku wspomina o Robinie Hoodzie (Robyne Hude) i Małym Johnie (Lytil Jhon).

Do tych samych postaci odnosi się obszerna relacja w Scotichronicon napisana przez Jana z Fordun w latach 1377-1384 i uzupełniona przez Waltera Bowera około 1440 roku. Poświęcony Robinowi fragment znowu zabiera nas do 1266 roku po klęsce Szymona z Montfort w drugiej wojnie baronów. Bower krytycznie przedstawia Robina Hooda jako zwolennika sprawy Montforta.

Potem powstał słynny morderca Robert Hood, a także Mały John razem ze swoimi współnikami spośród wydziedziczonych, których głupia ludność tak bardzo lubi celebrować zarówno w

tragediach, jak i komediach, i którymi są zachwyceni, słuchając błaznów i minstrelów śpiewających ponad wszystkie inne ballady (W. Bower, „Scotichronicon”).

Z kolei na marginesie czternastowiecznego „Polychroniconu” pojawiła się pochodząca z 1460 roku wzmianka mówiąca: „Mniej więcej w tym czasie [tj. panowania Edwarda I 1272 – 1307], zgodnie z powszechną opinią, pewien wyjęty spod prawa Robin Hood wraz ze swoimi współnikami nawiedzał Sherwood i inne praworządne obszary Anglii ciągłymi rabunkami” (J. M. Luxford, „An English chronicle entry on Robin Hood”).

Robin Hood został przedstawiony w pozytywnym świetle dopiero przez Johna Majora w jego Historii Majoris Britanniae z 1521 roku. Autor podkreślił niechęć Robina i jego współników do rozlewu krwi oraz etos rabowania tylko bogatych. Major przeniósł też czasy Robina na panowanie Ryszarda Lwie Serce (1189 – 1199) i Jana bez Ziemi (1199 – 1216). Z kolei Richard Grafton identyfikował Roberta Hooda jako szlachcica, co otworzyło następnym drzwiami do mianowania go wywłaszczonym hrabią. Dalej jednak postać Robina kojarzona była z buntem i zdradą. W 1605 roku Guy Fawkes i towarzyszący mu spiskowcy zostali napiętnowani mianem „Robin Hoods”. W 1644 roku Robin Hood został uznany za postać historyczną przez Edwarda Coke’a, wybitnego prawnika epoki elżbietańskiej i jakobińskiej.

Robin Hood czy może... Roger?

Jak widać, zakapturzony banita znany jako Robin Hood i jego wspólnicy pojawiali się w dokumentach oraz byli osadzani w kronikach głównie w XIII wieku, a zwłaszcza w jego drugiej połowie. W owym czasie rzeczywiście działał jeden sławny wygnaniec, którego tożsamość i działalność jest dobrze znana. Był nim Roger Godberd.

Urodził się on nie wcześniej niż w 1229 roku i miał co najmniej dwóch braci. Godberd był dzierżawcą ziemi w Swannington, w północno-zachodnim Leicestershire, należącej do

Roberta de Ferrers hrabiego Derby. W 1250 roku rodzinne posiadłości Godberda zostały przejęte przez ojczyca, który według Rogera zrujnował majątek dla szybkiego zysku, wycinając sześćdziesiąt dębów. Przyjmuje się, że przyszły banita poślubił kobietę z sąsiedniej rodziny Thringstone. Miał co najmniej dwoje dzieci: syna o imieniu Roger i córkę o imieniu Diva.

W 1264 roku Roger popadł w konflikt z prawem. Podczas pobytu na zamku w Nottingham wspólnie z kilkoma innymi towarzyszami garnizonu Godbred został oskarżony o kłusownictwo w lesie Sherwood. Oskarżenie pojawiło się jednak dopiero w 1287 roku. Tak znaczne opóźnienie zapewne związane było z wybuchem drugiej wojny baronów, w czasie której Roger walczył dla sprawy Szymona z Montfort. Po śmierci Szymona w bitwie pod Evesham i klęsce stronnictwa baronów, król surowo ukarał buntowników, pozbawiając ich majątku. Konsekwencje poniósł również Roger Godberd. Co prawda na skutek traktatu z Kenilworth „wydziedziczeni” otrzymali ułaskawienie i możliwość odkupienia swojego majątku, jednak Godberd przeniósł się na północ, gdzie rozpoczął życie jako banita i przestępca, zyskując sławę i zwolenników. W przeciwieństwie do legendarnego Robina Hooda, Roger nie stronił od przemocy i nie oddawał zrabowanych dóbr biednym, ani nikomu innemu.

Godberd i jego grupa dopuszczali się rabunków, włamań, podpaleń, a nawet zabójstw. Najpoważniejszy występki szajki miał miejsce w 1270 roku. Wówczas banda Rogera napadła mnichów z opactwa Stanley, na skutek czego jeden z duchownych poniósł śmierć, zaś samo opactwo zostało zrabowane. Bandyci działali na obszarze Leicester, Nottinghamshire i Wiltshire. Przyjmuje się, że schronienia szukali w lesie Sherwood, znanym z legend o Robinie Hoodzie. Tak, jak w przypadku słynnego banity, Roger również miał arcywroga. Dla Godberda był nim Wysoki Szeryf Reginald de Grey. Roger miał też sprzymierzeńca. Ochronę przed szeryfem zapewniał mu rycerz o imieniu Richard Foliot, który ukrywał Godberda i jego bandę na swoim zamku Fenwick,

wytrzymując nawet oblężenie królewskich wojsk pod wodzą Reginalda. Ostatecznie udało im się jednak pojmać Rogera. Jego sława i wpływy były na tyle silne, że podejmowano próby uwolnienia go, choć żadna nie zakończyła się sukcesem.

Dalsze losy Rogera z Sherwood nie są dobrze rozpoznane. Według jednej wersji umarł on w więzieniu w 1276 roku. Inna zakłada, że został ułaskawiony przez króla Edwarda I oraz dożył swoich dni na wolności. Historia jego życia, a także miejsc, w których się pojawiał, wskazują, że prawdopodobnie był on inspiracją i ważnym czynnikiem, kształtującym legendę o Robinie Hoodzie.

Robin Hood: legenda na przestrzeni wieków

Pierwsze zbeletryzowane wzmianki o przygodach Robina Hooda pochodzą z XV wieku, a w pełni zachowane teksty o Robinie Hoodzie datowane są na drugą połowę XV i początek XVI wieku. Najwcześniejszy z nich to „Robin Hood and the Monk”, napisany około 1450 roku. Utwór zawiera wiele znanych motywów legendy, takich jak sceneria Nottingham czy spór Robina z szeryfem. Z kolei z około 1500 roku pochodzi pierwsza drukowana wersja legendy pt. „A Gest Robyn Hode”, która jest zbiorem opowiadań, połączonych wspólną narracją. Mniej więcej trzy lata później ukazał się utwór „Robin Hood and the Potter”, który przybrał bardziej komediową narrację. W tych wczesnych wersjach legendy znajdują się już charakterystyczne dla banity z Sherwood cechy: Robin Hood wspiera klasy niższe, odznacza się szczególnym szacunkiem dla kobiet, jest niezrównanym łucznikiem, jest antyklerykalny i wrogi wobec szeryfa Nottingham. Pojawiają się znani towarzysze Robina jak Mały John czy Will Szkarłatny. Jednak żadna z tych wersji nie wspomniała o przekazywaniu ubogim rabowanych dóbr. Ten aspekt po raz pierwszy pojawił się dopiero w 1592 roku.

W XVII wieku główną rolę w popularyzacji przygód Robina Hooda

pełniły tzw. „Broadside Ballads”, czyli pojedyncze arkusze niedrogiego papieru, z wydrukowanym po jednej stronie tekstem. Była to najpowszechniejsza forma materiału drukowanego między XVI a XIX stuleciem na terenie Wielkiej Brytanii. Taka forma sprawiła jednak, że: „Robin z Broadside stał się postacią znacznie mniej tragiczną, mniej heroiczną, a w ostateczności mniej dojrzałą, niż jego średniowieczny poprzednik” (R. B. Dobson, J. Taylor, „Rymes of Robyn Hood”).

Utwory z XVIII wieku zaczęły nabierać bardziej komediowego charakteru, a sam banita stał się bardziej przebiegły, często posługując się różnego rodzaju fortelem czy wprost oszustwem. W 1795 roku ukazało się swego rodzaju kompendium utworów i źródeł dotyczących historii i przygód Robina Hooda – „Robin Hood: A collection of all the Ancient Poems Songs and Ballads now extant, relative to that celebrated Outlaw”. W XIX wieku przygody Robina doczekały się wersji dedykowanej dzieciom. Przykładem jest „Robin Hood and Little John Pierce’a” Egana Młodszeo z 1840 roku, który został później zaadaptowany na potrzeby francuskiego odbiorcy przez Aleksandra Dumasa.

Wiek XX przeniósł Robina Hooda do filmu. „The Adventures of Robin Hood” z 1938 roku ukazał banitę jako bohatera na skalę krajową, prowadzącego uciskanych Anglosasów do walki przeciwko ich normańskim oprawcom, podczas gdy Ryszard Lwie Serce walczył w Ziemi Świętej. Film zdefiniował i ustandaryzował wizerunek Robina Hooda.

Wpływ legendy był tak duży, że w 1953 roku republikański członek Komisji Podręczników stanu Indiana wezwał do wymazania Robina Hooda ze wszystkich podręczników szkolnych w stanie. Okradanie bogatych i dawanie biednym, Thomas J. White uznał za promowanie komunizmu.

W 1973 roku Robin Hood doczekał się animowanego filmu produkcji Disneya, a kolejne dekady przyniosły wiele nowych adaptacji przygód banity z Sherwood. Ciekawym przykładem jest brytyjsko-amerykański film „Robin and Marian” z 1976 roku, z

udziałem Seana Connery'ego i Audrey Hepburn. Produkcja przedstawia postacie z późniejszych lat po tym, jak Robin wrócił z krucjaty u boku Ryszarda Lwie Serce, a Marian rozpoczęła życie w klasztorze. W latach 80. XX wieku pojawił się trend włączania mużułmańskiego towarzysza w historię Robina Hooda. W serialu „Robin z Sherwood” z 1984 roku postacią tą był Nasir. W ślady serialu poszli twórcy filmu „Robin Hood – Księżę Złodziei” z 1991 roku.

Historia banity z Sherwood doczekała się też adaptacji w świecie gier komputerowych. Za najbardziej udaną uchodzi wydana w 2002 roku „Robin Hood: The Legend of Sherwood”. Gra jest strategią czasu rzeczywistego z elementami zręcznościowymi, którą osadzono w 1190 roku. Gracz wciela się w postać Robina, który po powrocie z krucjaty stara się pokrzyżować plany Jana bez Ziemi i szeryfa Nottingham oraz pomóc zachować władzę Ryszardowi Lwie Serce.

Kolejne wersje filmowe, takie jak „Robin Hood” z 2010 roku i wyprodukowany osiem lat później „Robin Hood: Początek”, dowodzą, że istniejąca co najmniej siedemset lat legenda o najsłynniejszym na świecie banicie, wciąż cieszy się niesłabnącą popularnością i wzbudza wiele emocji. Słynące z lasu Sherwood i zamku Nottingham, hrabstwo Nottinghamshire umieściło postać Robina Hooda na swojej oficjalnej fladze i uczyniło z legendy największą atrakcję regionu.

Autorstwo: Rafał Gumiński

Zdjęcie: [karmel000](#) (CC0)

Źródło: [Histmag.org](#)

Licencja: [CC BY-SA 3.0](#)

Bibliografia

1. Bower Walter, „Scotichronicon”, ed. Knight S., Ohlgren T., wyd. Medieval Institute Publications, Michigan 1997.
2. Luxford Julian M., „An English chronicle entry on Robin

Hood", [w:] „Journal of Medieval History", tom III, ed. Woolgar C. M., wyd. Elsevier, Amsterdam 2009, s. 70 – 76.

3. Wyntun Andrew, „The Orygynale Cronykil Of Scotland", ed. Laing D., wyd. Edmonston and Douglas, Edinburgh 1872.

4. Baldwin David, „Robin Hood: The English Outlaw Unmasked", wyd. Amberley Publishing, Stroud 2010.

5. Dobson R. B., Taylor J., „Rymes of Robyn Hood", wyd. Sutton Pub Ltd., Stroud 1997.

6. Holt James. C., „Robin Hood", wyd. Thames & Hudson, London 2011.

7. Tenże, „Robin Hood", [w:] „Perspectives on culture and society" tom I, wyd. Ball State University Press, Muncie 1989, s. 127 – 144.

8. Knight Steven T. „Robin Hood: A Complete Study of the English Outlaw", wyd. Blackwell Publishers, Hoboken 1994.

9. Tenże, „Robin Hood: A Mythic Biography", wyd. Cornell University Press, New York 2003.

10. Phillips Helen, „Robin Hood: Medieval and Post-medieval", wyd. Four Courts Press, Dublin 2005.

11. Pollard Anthony J., „Imagining Robin Hood: The Late Medieval Stories in Historical Context", wyd. Taylor & Francis, Abingdon-on-Thames 2004.

12. Rutherford-Moore Richard, „The Legend of Robin Hood", wyd. Capall Bann Publishing, Milverton 1999.

13. Tenże, „Robin Hood: On the Outlaw Trail", wyd. Capall Bann Publishing, Milverton 2002.